

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE VERO ET FALSO DEI || CVLTV SEV DE VERA ET FAL=||SA
RELIGIONE.||**

**Sohn, Georg
Accronius, Gellius**

Marpurgi

[Text]

urn:nbn:de:hbz:466:1-36634

THESIS I.

Vltus Dei est, cum Deo vni & trino
ex operibus rectè cognito proprius
ipsiq; soli debitus honor exhibetur:
cuius finis est salus eorū qui eum cultū
exhibent: Hebræis עֲבֹדָה & יְרֵאָה
Græcis θρασύνη & λατρεία promiscuè,

Latinis timor Dei & Religio dicitur.

II.

Ergo causa efficiens & impulsiva cultus diuini est cog-
nitio Dei,

III.

Nam vbi cognitio Dei nulla est, ibi nec cultus eius ul-
llus esse potest. Rom: 10. u. 14. ad Gal: 4. u. 8.

IIII.

Cognitio illa ex operibus, quibus sese Deus pate-
fecit.

V.

Opera sunt duo: Creatio rerum & Instauratio, seu
Redemptio.

VI.

Ex Creatione potentia, sapientia, bonitas Dei cogno-
scitur Gen: 1. Psal: 19. u. 1. 89. u. 6. 104. u. 24. 136. u. 5. 145.
u. 9. Rom: 1. u. 20.

VII.

Ex instauratione, tum illa de quibus iam dictum est,
tum imprimis misericordia & iustitia Dei. Ro: 9. u. 22.
&c. Eph: 1. u. 5. & 2. u. 4. Exod: 9. u. 16.

VIII.

Ex his igitur operibus cognoscitur Deus: ac porro tum
ab Angelis, tum ab hominibus.

Ab

IX.

Ab angelis, ut ipsorum & rerum omnium creator,

X.

Ab hominibus, tum ut Creator ipsorum, tum ut instaurator,

XI.

Ut Creator ante lapsum.

XII.

Quae cognitio naturae luce hominibus constitit ex creati mundi contemplatione: Et verò constitisset semper, si in statu integritatis perseverassent.

XIII.

Ut instaurator & Redemptor post lapsum & datam de Christo Mediatore promissionem, Gen: 3. u. 15.

XIII.

Est enim post lapsum aliqua in animis hominum adhuc superest Dei Creatoris cognitio, tamen multiplici ignorantia & tenebris obscurata est, nec verum & qui ad salutem proficit, Dei cultum procreat. Rom: 1. u. 21.

XV.

Cognitio Dei instauratoris non ex naturae luce sed ex verbo divinitus reuelato constat, Matth: 11. u. 27 & 16. u. 17. & Ioan: 1. u. 18. 1. Cor, 2. u. 14.

XVI.

Estque modo obscurior ut in veteri, modo illustrior ut in nouo Testamento, ad Coloss: 2. u. 17, ad Hebr. 10. u. 1.

XVII.

Talis igitur est cognitio Dei, unde verus Dei cultus proficitur.

XVIII.

Nam ut cognoscitur, ita colitur, tum ab angelis, tum ab hominibus.

Ab

XX.

Ab illis ut Creator : Ab his tum ut Creator ut ante lapsum, tum ut instaurator & redemptor, ut post lapsum.

XX.

De quo posteriore quoniam imprimis hodie inter nos & pontificios controuertitur, & in eo nunc omnis sermone sita religio est, paulo plenius dicendum.

XXI.

Huius igitur cultus, sicut & cognitionis Dei redemptoris, norma est uerbum Dei, id est, Lex & Euangelium

XXII.

Nam ita colendus est Deus sicut se patefecit, & sicut ex uerbo cognoscitur.

XXIII.

Solius enim Dei est, cultum diuinum seu colendi sui modum instituere : Nihilque cultus rationem habet, nisi quod a Deo ipso est institutum.

XXIII.

Itaque non ex hominum iudicio, opinione, aut intentione instituendus est, aestimandusue Dei cultus, sed ex uerbo Dei, Deut. 12. u. 8. Psal. 119. Matt. 15. u. 9. Col. 2. u. 23.

XXV.

Hic cultus Redemptoris Dei in hac uita consistit in fide & fidei operibus.

XXVI.

Fides est, qua quis satisfactionem & iustitiam Christi *Dei uerbum* & Mediatoris non tantum pro alijs, sed etiam sigillatim pro se praestitam esse & ad se pertinere, atque adeo Deum suum per Christum instauratorem & redemptorem esse, certo credit atque statuit. Matth. 9. u. 2. 22. Rom. 1. u. 17. & 4. u. 23. &c.

B

Fides

XXVII.

Fidei norma est verbum Euangelij, quò solo nititur fides. Rom: 10. u. 17.

XXVIII.

Fidei opera sunt, quotquot ex fide proficiuntur actiones: quæ etiam charitatis nomine appellantur & charitatis opera vulgò dicuntur. Gal: 5. u. 6.

XXIX.

Quorum norma est verbum Legis, seu Decalogus sicut à prophetis Christo & Apostolis explicat. Matt: 5. Rom: 13. Gal: 3.

XXX.

Quæ item per se imperfecta sunt in nobis, nec Decalogi præceptis prorsus conformia, quandiu hic vivimus, Luc: 17. u. 10. ad Rom: 7. u. 14. & seq.

XXXI.

Imperfectio tamen illa seu defectus & navi non imputantur propter Christi satisfactionem & meritum fide apprehensum Rom: 8. u. 1.

XXXII.

Atq; hæc causa est, cur placeant Deo, & pro bonis operibus ac pro cultu Dei habeantur. 1. Pet: 2. u. 5. Rom: 12. u. 1. Hebr: 13. u. 15. 1. Ioan: 3. u. 22.

XXXIII.

Inter opera fidei ferè præcipuum est oratio.

XXXIII.

Cuius duæ partes, invocatio Dei & gratiarum actio.

XXXV.

Quibus *προσκύνησις* sæpè totus ille Dei cultus significatur, Psal: 50. Joel: 2. Act: 2. & 9. ad Rom: 10. 2. Timoth: 2. Hebr: 13. u. 15. &c.

Inuocatio

XXXVI.

Inuocatio Dei est, qua Deum de ijs, quæ nobis datum se facturum uel promisit, humiliter compellamus.

XXXVII.

Quæ spiritualia vel corporalia.

XXXVIII.

Spiritualia ut remissio peccatorum, donatio SS. & uitæ æternæ, &c.

XXXIX.

Quæ simpliciter omnino & sine conditione petimus.

XL.

Corporalia, ut pax, fertilitas terræ, valetudo, victus necessarius, liberatio ex periculis, successus in uocatione, defensio famæ & facultatum nostrarum, &c.

XLI.

Quæ cum conditione petimus, ut nobis contingant, si uidelicet Deo ita uideatur, & ut nec modum nec tempus ei præscribamus. Iudith 8. Matth: 8. v. 2. & 26. u. 39.

XLII.

Inuocationis q. fulcrum est spes, quæ petita à Deo patienter expectat, Psal: 33. u. 18. & seq. & 37. u. 5. Iudith 8. u. 19. Abacuc 2. u. 3.

XLIII.

Nam spe alitur & fouetur, quæ ex fide nascitur, Dei inuocatio.

XLIIII.

Inuocatio porro est tum precatio tum deprecatio, & imprecatio.

XLV.

Precatio est cum petimus, ut bona nobis & alijs siue spiritualia siue corporalia Deus largiatur.

B ij

Depre-

XLVI.

Deprecatio, cum petimus vt mala à nobis & alijs sine
spiritualia sine corporalia sine praesentia sine imminen-
tia Deus auertat.

XLVII.

Imprecatio est cum zelo quodam gloriae Dei petimus
vt mala Deus impijs & desperatis nominis sui hostibus
immittat. Psal. 7. & 35. & 140. u. 10. Ierem. 11. v. 20. & 18.
u. 23. Apocal: 6. u. 10. 4. Esd: 15. u. 8. 2. Tim: 4. v. 14. &c.

XLVIII.

Haec de inuocatione Dei: Gratiarum actio est, cum
nos memores acceptorum beneficiorum, & gratos vi-
cissim Deo exhibemus.

XLIX.

Quae consistit tum in celebratione bonitatis Dei seu
beneficiorum diuinorum, tum in mutuo obsequio.

L.

Celebratio illa est, cum Deo, quae ab ipso habemus, ac-
cepta referimus.

LI.

Quae corde fit & ore, seu mente & lingua.

LII.

Mente, in assidua meditatione. Deut: 4. u. 9. & 6. u. 11.

LIII.

Ore seu lingua in praedicatione seu confessione tum
priuata tum publica. Exod. 15. u. 1. Marc. 5. u. 19. Luc. 18.
u. 43. Ad Eph: 5. u. 20. Ad Phil. 4. u. 6. 1. Thess: 5. u. 18.

LIIII.

Obsequium mutuum est, quando tum nos ipsos, tum
nostra omnia vicissim Deo consecramus.

LV.

Nos ipsos vid: tum animum tum corpus.

Nostra

LVI.

Nostra omnia vid: tum opes tum quicquid præterea habemus & possumus. 2 Paral. 15. u. 11. Eccl. 35. u. 12. &c.

LVII.

Ergo cultus Dei Redemptoris est eiusmodi in fide & charitate, id est, in fidei operibus.

LVIII.

Qui cultus in spiritu & veritate perficitur.

LIX.

Qui solus per se atq; absolute Deo placet, Ioan: 4. u. 23.

LX.

Quem etiam soli credentes & spirituales, id est, spiritu Dei regenerati & intelligunt & præstare possunt.

LXI.

Cuius spiritualis atq; interni cultus externum adminiculum & subsidium esse Deus voluit in externis ritibus à se institutis.

LXII.

Cum enim imperfecti simus in hac vita, quippe qui ex parte tantum regeneramur, placuit Deo ad imperfectionem nostram subleuandam externos ritus instituire, quibus tanquam adminiculis ad internum illum ac spiritualem cultum excitaremur.

LXIII.

Quorum exercitium eatenus Deo placet, quatenus interiori ac spirituali cultui ancillatur & seruit: & externi cultus nomine appellatur.

LXIII.

Sin autem ab eo sine q. separetur & per se atq; ex opere operato æstimetur, nec cultus rationem habet, nec Deo placet.

B iij

Qui

LXV.

Qui item ritus pro temporis circumstantia à Deo mutantur, & variant, eodem semper manente interno ac spiritali cultu.

LXVI.

Alijque veteris sunt, alij Novi testamenti.

LXVII.

Veteris, vt sacrificia, purificationes, circumcisio, agnus paschalis, &c.

LXVIII.

Qui ritus Christi aduentu abrogati sunt; vt ex epistola ad Heb: liquet.

LXIX.

Novi testamenti, Baptismus & Cœna Domini.

LXX.

Qui Christi reditu abrogabuntur, 1. Cor. 13. u. 8. & seq. & cap. 11. u. 26.

LXXI.

Hactenus de cultu Dei Redemptoris & eius administraculis ac veluti exercitijs, in externis ritibus: Cuius finis & fructus est eorum, qui hunc Deo exhibent, salus.

LXXII.

Eaque tum temporaria presentis, tum æterna futura vitæ, Psal: 50. u. 23. Ioan: 17. u. 3.

LXXIII.

Nunc de erroribus circa cultum Dei Redemptoris, id est, de superstitione & in primis Pontificia, exponem.

LXXIII.

Superstitio generatim intelligitur falsus Dei cultus.

LXXV.

Cuius duo genera: Idololatria & Hypocrisis.

Idolo

LXXXVI.

Idololatria est superstitio Deos alienos, id est, rem,
quæ non est Deus, tamen vt Deum colens.

LXXXVII.

Quomodo Israelitæ in veteri testamento idololatræ
fuerunt qui imitatione Ægyptiorum vitulum aureum,
ceu imaginem inuisibilis Dei, qui serpentem æneum,
qui Reginam cœlorum, id est, vel Solem vel Lunam,
aliaq̄ idola coluerunt. Exod: 32. 4. Reg. 18. Ierem: 7.
& 44. &c.

LXXXVIII.

Et in Nouo testamento, qui Angelum, item Petrum
& Paulum ac Barnabam adorare voluerunt. Apoc: 19.
u. 10. & 22. u. 8. Act: 10. u. 25. & 14. u. 13.

LXXXIX.

Quomodo hodiè in Papatu idololatræ sunt, qui tum
Christi seruatoris imaginē, tum corporis, & q̄ corporis
eius contactu, veluti sanctificata sunt, reliquias adorant.

LXXX.

Imaginem Christi tum integram, vid: totum eius cor-
pus representantem, tum Veronicam, vt vocant, id
est, faciem linteolo impressam.

LXXXI.

Reliquias corporis, vt præputium eius, sanguinem,
crines, &c.

LXXXII.

Contactu corporis eius veluti sanctificata, vt lanceam,
spinas, lignum crucis, clauos, præsepe, fascias, indusium,
tunas, sex hydras, vinum quod in hydris fuit, calceos,
mensam, in qua administrauit cœnam, panem, cultel-
lum, calicem, patinam, vestimenta, &c.

Item

LXXXIII.

Item qui homines colunt & adorant, tum viuos tum mortuos.

LXXXIII.

Viuos vt Papam, quem tanquam vniuersalem Episcopum & qui non possit in fidei dogmatibus errare, cui fas sit de religione statuere, nouos articulos fidei concedere, peccatum quibuscunq; velit remittere, &c: atq; adeo ceu Deum terrenum colunt, de quo Apostolus prædixit, 2. ad Theff. 2.

LXXXV.

Mortuos, vt sanctos defunctos penè innumeros, vt qd eis, quod Deo soli debetur, templa & aras erigunt.

LXXXVI.

Qd eos inuocant, tum de spiritualib; tū de corporalib;

LXXXVII.

De spiritualibus, vt eorum meritis à diaboli versutia & damnatione liberentur, &c.

LXXXVIII.

De corporalibus, videlicet distributis inter eos operis & officijs.

LXXXIX.

Vt de periculis, Nicolaum ceu Neptunum in naufragijs: Laurentium & Florianum, vt Ethnici vestam, in incendijs: Ioannem & Paulum in tempestatibus et calamitatibus: Leonardum in vinculis et carcere, &c.

XC.

De morbis, Valentinum ceu Herculem, in morbo cæduco: Rochum & Sebastianum in peste: Otiliam in oculor; Apolloniã in dentium dolorib; Margaretam ceu Iunonẽ Lucinam in partu: Petronellã in febrib; De

XCI.

De bonis, Annam generatim vt Ethnici Iunonem: S. Lupum, vt Ethnici Cererem, de frugibus: Vrbanum & Medardum, vt illi Bachum, de vitibus: Gallum de anseribus: Antonium de porcis: Vuendelinum de ouibus: Eulogium de equis: Pelagium de bobus, &c.

XCII.

De studijs, Gregorium & Catharinam, vt Ethnici Apollinem & Miueruam.

XCIII.

Ac speciatim de Theologia Augustinum, de Iurisprudentia Iunonem, de Medicina Cosmam & Damianum, vt Ethnici Æsculapium.

XCIII.

De mechanicis artibus, vt Crispinum de sutoria, Gutmannum de sartoria, de textoria Seuerinum, de sabrili lignaria Iosephum, de venatoria Eustachium, equestri Georgium, &c.

XCIV.

Deniq; singulae nationes, regiones, provinciae, ciuitates, pagi, homines deniq; singulos veluti patronos & tutelares Deos habent, quos inuocent, & quorum securae & custodiae commendent.

XCV.

Quod inuocatis sacrificant & offerunt, vt se gratos erga tam propitios Deos declarent.

XCVI.

Quod eorum imagines perinde vt sanctos ipsos adorant, ante eas caput nudantes, procumbentes aut se incuruantes.

C

Deniq;

XCVIII.

Denique quod eorum reliquias adorant, peregrinationes ad eas instituunt, vota faciunt, cereos eis accendunt, de collo eas suspendunt ex deuotione & fiducia, quasi vim Dei singularem inclusam habeant ad consequendum bonum & propulsandum malum.

XCIX.

Reliquias porro tum corporum sanctorum, tum quæ corporum contactu, cum adhuc superstites in hoc mundo essent, quasi sanctificata fuere, siue vestimentorum siue aliorum.

C.

Quarum reliquiarum pleræque falsæ sunt & suppositiæ, quæstus causa excogitata, quæ si in vnum compertarentur omnes, sanctorum corpora non solum magnitudine vasta, sed membrorum etiam numero monstruosa, & vnus sæpè plura corpora forent.

CI.

Item qui tum signa sacra, tum certorum verborum sonos pro Deo habent & colunt, aut vim quandam diuinam eis tribuunt & Deo exæquant.

CII.

Ut quod panem consecratum, id est, in corpus filij Dei conuersum & transsubstantiatum, ut loquuntur, includunt, asseruant, circumgestant, adorant ceu ipsammet Dei filium.

CIII.

Quod item aquæ, salis, oleo consecrato, quæ baptismo propria autoritate addiderunt, vim diuinam fugandi Sathanam attribuunt.

Quod

CIIII.

Quod campanas, arma, gladios, bombardas, naues baptizant, baptizandoq; eis se diuinam quandam vim conferre putat aduersus tempestates, pericula & mala.

CV.

Quod conceptis verbis quasi eis diuina vis & efficacia insit, consecrant templa, campanas, coemiteria, candelas, panem, aquam, salem, oleum, ramos arborum, vestes, morbos pellunt, Sathanam fugant, &c.

CVI.

Quomodo deniq; Idololatras sunt qui vim aliquam diuinam tribuunt rebus sine ordinatione diuina & sine causis naturalibus, vt superstitioni quidam Astrologi Augures, auruspices, &c.

CVII.

Item qui certis characteribus aut verbis quibusdam Euangelij, aeri collo appensis morbos curare conantur.

CVIII.

Item magi qui cum Diabolo foedus faciunt & in eius se potestatem tradunt.

CIX.

Ergo idololatria est cum hoc modo dijs alienis, id est, his rebus, quae non sunt Deus, id quod solius est Dei proprium, tribuitur.

CX.

Hypocrisis est superstitio verum quidem Deum sed externis duntaxat rebus ex opere operato praestitis colens.

CXI.

Rebus externis porro, siue ritibus sacris, siue operibus moralibus Lege Dei praecipitis.

C ij Quo

CXII.

Quomodo olim sapè Israelitæ & Iudæi Hypocritæ fuerunt, qui cultum Dei posuerunt in externis sacrificijs & alijs ceremonijs.

CXIII.

Et Pharisæi qui in humanis traditionibus.

CXIII.

Et hodiè Pontificij & aliij qui in sacramentis, itemq; ritibus electitijs, vt Missæ sacrificijs, horis canonicis, cantibus Ecclesiasticis, Psalmorum lectionibus, coelibatu, vigilijs, ieiunijs & delectu ciborum, vestitu seu habitu sacro, cereis ardentibus & similibus, per se & ex opere operato præstitis verum Dei cultum positum esse arbitrantur, atq; hoc modo Deum colunt ad vitam æternam consequendam.

CXV.

Item qui in operibus moralibus, vt in elemosynis, orationibus seu recitatione precum, &c. per se & absolute præstitis verum Dei cultum ponunt: vt olim Pharisei, & hodiè Pontificij.

ῥῶ δειῶ δόξα.

Disputabuntur (Deo uolente) in Auditorio Theologico, tertio Idus Iunij hora 6^a matutina.